

Acmhainní teicneolaíochta do phobal na Gaeilge

Kevin Scannell

Ollscoil Saint Louis

9 Márta 2021

Cé mise?

- As Bostún ó dhúchas
- Thosaigh mé ag foghlaim na Gaeilge i Meiriceá sna 1990idí
- D'fhorbair mé Gaelspell sa bhliain 2000
- Go leor acmhainní eile le fiche bliain anuas
 - Seiceálaithe litrithe/gramadaí
 - Foclóirí/teasáras
 - Uirlisí aistriúcháin
- Ar scoláireacht Fulbright i gCarna, Co. na Gaillimhe idir Eanáir agus Iúil 2020
- <https://cadhan.com/>

Cadhan Aonair

► GaelSpell

► Gramadóir

► Teasáras

► Caighdeánaitheoir

► Gàidhlig-Gaeilge

► Gaelg-Gaeilge

► Treochtaí

► Droichead DIL

► Twitter

► Cartlann

► Gaelú

► Fleiscíniú

► Ríomhacadamh

Cé muidne?

Bunaíodh Cadhan Aonair, LLC sa bhliain 2008 mar chomhlacht phríobháideach a sholáthraíonn seirbhísí teicneolaíochta do phobal na Gaeilge ar fud an domhain. An bunchuspóir atá againn ná saol ríomhaireachta go hiomlán trí mheán na Gaeilge a éascú trí bhogearraí, uirlisí profála, suímh Ghréasáin, APIanna, agus logánú.

Ar an suíomh seo

Sa roghchlár ar chlé, gheobhaidh tú nascanna leis na táirgí go léir atá againn. Cuirimid gach uile rud ar fáil saor in aisce ón suíomh seo, chomh maith le cód foinseach agus sonraí oscailte. Sa chaoi seo, bíonn forbróirí eile in ann na hacmhainní seo a úsáid mar bhunús dá gcuid táirgí féin. Creidimid go láidir gurb é seo an bealach is fearr éiceachóras sláintiúil teicneolaíochta a dheimhniú don Ghaeilge ar líne.

Beathaisnéisín

Is é Kevin Scannell, [ollamh le Ríomheolaíocht](#) in [Ollscoil Saint Louis](#), a bhunaigh Cadhan Aonair. Is Meiriceánach é Kevin, rugadh i mBostún, Massachusetts i 1970, de bhunadh Éireannach ar an dá thaobh. Rinne sé staidéar ar an matamaitic in [Institiúid Teicneolaíochta Massachusetts](#) (MIT), áit a mbronnadh BS air sa bhliain 1991, agus fuair sé céim dhochtúireachta in [Ollscoil California, Los Angeles](#) (sa matamaitic chomh maith). Chaith sé dhá bhliain i bpost iardhochtúireachta in [Ollscoil Rice](#) in Houston, Texas, sular tháinig sé go St. Louis i 1998.

Thosaigh Kevin ag foghlaim na Gaeilge sna 1990í agus go gairid tar éis sin, thosaigh sé ag obair ar bhogearraí éagsúla a chabhródh le foghlaimoirí eile agus le cainteoirí dúchais an teanga a úsáid ar an ríomhaire. Ba é an litreoir [GaelSpell](#) an chéad acmhainn ríomhaireachta don teanga a rinne sé, an chéad leagan foilsithe sa bhliain 2000.

Gaeilge ar an ríomhaire

- Is **Ré Órga** é seo ar go leor bealaí
- Níos mó Gaeilge ar líne ó 2000 ná mar a bhí scríofa sa **míle bliain** roimhe sin
- Na bogearraí a úsáidimse ar an ríomhaire, is i nGaeilge an chuid is mó acu
- Agus níos tábhachaí, an t-ábhar a fheicimse sna meáin shóisialta

An Ríomhacadamh

LibreOffice
The Document Foundation

Joomla![™]

Gmail

Code.org

Códáil in éindí le hAnna agus Elsa

13

Tá mé críochnaithe!

Logáil isteach

Treoracha

Is cruth speisialta é an ciorcal. Cén uimhir a chuirfeá in áit na gcomharthaí ceiste chun ciorcal a dhéanamh?

Blocanna

Spás oibre: 4 / 6 bloc

Tosaigh Arís

Taispeáin an Cód

socraigh an dath

socraigh an dath

dath randamach

nuair a ritear é

athdhéan ??? uair

téigh ar aghaidh 1 picteilín

cas ar dheis 1 céim

Rith

Google Translate

- “... tubaiste amach is amach don Ghaeilge... córas neamhfhoirfe den chineál seo a bheith ar fáil” (mise, 2009)

The screenshot shows the Google Translate web interface. At the top, there are two buttons: 'Téacs' (Text) and 'Doiciméid' (Document). Below these, the source language is set to 'BÉARLA - AIMSITHE GO HUATHOIBRÍOCH' (English - Irish) and the target language is 'GAEILGE' (Irish). The input text is 'Keep dogs on leads' and the output is 'Coinnigh madraí ar luaidhe'. The interface includes a microphone icon, a speaker icon, a character count '18/5000', and a copy icon.

Image source: <https://twitter.com/MiseAine/status/1158048916081905665>

Cén fáth a bhfuil sé seo chomh deacair sin?

- Tá teicneolaíochtaí teanga bunaithe ar an *meaisínfhoghlaim*
- Easpa sonraí dátheangacha Gaeilge-Béarla
- Bruscar sna sonraí atá acu
- Cur chuige atá neamhspleách ar theangacha ar leith
- Easpa *tuisceana* ar an mbuntéacs

Díriú ar dhúshlán níos simplí

- Fealsúnacht phearsanta!
- “Smaointe doimhne faoi rudaí simplí”
- Mura bhfuil tú in ann na cásanna is simplí a láimhseáil, ná bac le cásanna deacra
- Is minic go dtugann réiteach ar an bhfadhb shimplí léargas ar an bhfadhb dheacair

An Gramadóir

Téacs le seiceáil:

Tá an bean sin anseo arís

Seol

Glan

Teanga an chomhéadain:

- Afracáinis (af)
- Béarla (en_US)
- Breatnais (cy)
- Danmhairgis (da)
- Esperanto (eo)
- Fionlainnis (fi)
- Fraincis (fr)
- Gaeilge (ga)
- Gearmáinis (de)
- Indinéisís (id)
- Mongóilis (mn)
- Ollainnis (nl)
- Rómáinis (ro)
- Sínis (zh_CN)
- Slóvaicis (sk)
- Spáinnis (es)
- Sualainnis (sv)
- Ungáiris (hu)
- Vítneamais (vi)

1: Tá **an bean** sin anseo arís
Séimhiú ar iarraidh

Seiceálaí Gramadaí

- Ba mhaith liom díriú ar ghné amháin: na hathruithe tosaigh
- Séimhiú, urú, réimír t (*an t-asal*), réimír h (*go hálainn*)
- Déanann An Gramadóir jab measartha maith le botúin den sórt seo
- Úsáideann sé *rialacha*!
 - Foclóir teoranta, deacair é a choinneáil cothrom le dáta
 - Caithfear na rialacha agus eisceachtaí go léir a scríobh de lámh (cé acu Caighdeán?)
 - Déanann sé anailís ar ranna cainte; botúin san anailís sin => botúin sa seiceálaí
 - Rialacha áirithe ag brath ar chomhréir nó ar shéimeaintic

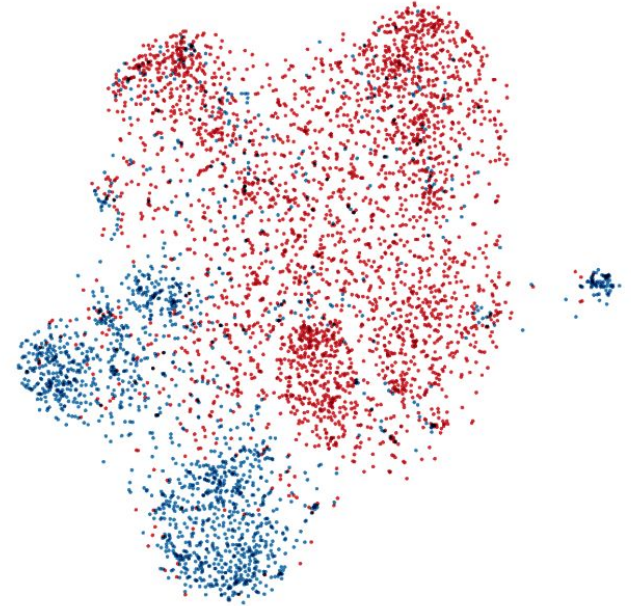
Trí bhotún dhúshlánacha

1. Chaith an sagart tamall ar an Mór-Roinn ina *saighdiúir*.
2. Snideog *beag* a bhí aige.
3. An t-inbhear farraige idir an pharóiste agus na Rosa, ar a dtugtar an *Ghaoth* go dtí an lá inniú.

An Gramadóir: an chéad ghlúin eile

- Leagan bunaithe go hiomlán ar mheaisínfhoghlaim agus líonraí néaracha
- Leagan a bhaineann leas as ardacmhainní teangeolaíochta (m.sh. tráchtas Teresa Lynn)
- Tá leagan “alfa” agam atá in ann na dúshláin a luaigh mé a láimhseáil
- Tuilleadh eolais anseo:

<https://cs.slu.edu/~scannell/pub/lrec2020.pdf>

Claonadh Inscne

AIMSIGH TEANGA

BÉARLA

HAVÁIS

GAEILGE

BÉARLA

PORTAINGÉILIS

My PhD advisor Teresa is a full professor. ×

42/5000

Is ollamh iomlán é mo chomhairleoir PhD Teresa.

Claonadh inscne

- Struchtúr tábhachtach ina bhfuil inscne marcáilte go soiléir:
tá sé/sí ina mhúinteoir/múinteoir
- Bhí 446 gairm sa struchtúr seo níos mó ná seacht n-uaire sa chorpas
- Tá an t-athrú tosaigh firinscneach níos coitianta do 434 (sic!)
- Eisceachtaí: altra, aoi-léachtóir, comhláithreoir, comhordaitheoir, comhstiúrthóir, cuiditheoir, damhsóir, fídléir, gnáthurlabhra, mainicín, striapach, tréidlia
- Focail “is firinscní”: ardcheannasaí, coirnéal, ginearál, giúistís, iascaire, marcach, misinéir, óglach, peileadóir, píobaire, printíseach, seanchaí, tosaí

•saighdiúir

•rincoir

•ambasadóir

•ginearál

•giúistís

•damhsóir

•dídeanaí

•caomhnóir

•tuismitheoir

•coirpeach

•polaiteoir

•cathaoirleach

•teifeach

•óstach

•feighlí

•file

•maisitheoir

•cúramóir

•brídeog

•dearthóir

•gruagaire

•mainicín

•leabharlannaí

•dochtúir

•fiaclóir

•mainlíá

•síceolaí

•múinteoir

•altra

•striapach

•eacnamaí

•liachleachtóir

•ailtire

•staráí

•réalteolaí

•innealtóir

•ollamh

•ceimiceoir

•matamaiticeoir

•fealsamh

An todhchaí

- Is cuma le Google faoin Ghaeilge
- Is cuma leo faoin dochar a eascraíonn as uirlisí teic dá gcuid
- Ní féidir a bheith ag brath ar na mórchomhlachtaí teic mar straitéis
- Taighde neamhspleách, dírithe ar an nGaeilge
- Saineolas níos fearr, sonraí níos fearr

Go raibh maith agaibh!

- <https://cs.slu.edu/~scannell/>
- <https://cadhan.com/>
- <http://indigenoustweets.com/>
- <http://chuala.me/>
- <http://intergaelic.com/>
- <https://github.com/kscanne/>